

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum hæc ordinentur ad salutem eorum qui excæcantur, & obdurantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

ARTICVLVS III.

Verum Deus sit causa excecationis & indurationis.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod Deus non sit causa excecationis & indurationis. Dicit enim Aug. in li. 8. 1. quod est. quod Deus non est causa ei, quod homo sit deterior: sed per excecationem & obdurationem fit homo deterior. ergo Deus non est causa excecationis & obdurationis.

¶ 2 Præ. Fulgentius dicit, quod Deus non est vltor illius rei, cuius est actor: sed Deus est vltor cordis obdurati, secundum illud Eccl. 3. Cor. durum male habebit in nouissimo. ergo Deus non est causa obdurationis.

¶ 3 Præ. Idem effectus non attribuitur causis cõtrariis: sed causa excecationis dicitur esse malitia hominis. s. m. illud Sap. 2. Excecavit enim eos malitia eorum. & etiã diabolus, secundum illud 2. ad Cor. 4. Deus huius sæculi excecavit m̃tes infidelium: quæ quidẽ causã videntur esse cõtrariã Deo. ergo Deus non est causa excecationis & obdurationis.

SED CONTRA est, quod dicitur Isã. 7. Excecã cor populi huius, & aures eius aggraua. Et Rom. 9. dicitur: Cuius vult miseretur, & quem vult indurat.

RESPON. Dicendum, quod excecatio & obduratio duo importat. Quorũ vnũ est, motus animi humani inherens malo, & auctus a diuino lumine: & quãtum ad hoc Deus non est cã excecationis, & obdurationis sicut non est cã peccati. Aliud autẽ est subtractio gratiæ, ex qua sequitur, quod mens diuinus nõ illuminetur ad recte videndũ, & cor hominis non emolliatur ad recte viuendum, & quantum ad hoc Deus est cã excecationis, & obdurationis. Est autẽ considerandũ, quod Deus est cã vniuersalis illuminationis animarum, s. m. illud Io. 1. Erat lux vera quæ illuminat oẽm hominẽ venientem in hunc mundũ: sicut sol est vniuersalis causã illuminationis corporũ, aliter tñ & aliter. Nã sol agit illuminãdo per necessitatem naturæ: Deus autẽ agit voluntarie per ordinem suę sapiẽtiæ. Sol autẽ licet quantum est de se oĩa corpora illuminet, si quod tñ impedimentum inueniat in aliquo corpore, relinquit illud tenebrosũ, sicut patet de domo, cuius fenestriæ sunt clausæ: sed tñ illius obscuratiõis nullo mō causã est sol. nõ. n. suo iudicio agit ut lumen interius nõ immitat: sed causã eius est solum ille qui claudit fenestrã. Deus autẽ proprio iudicio lumen gratiæ non immitat illis, in quibus obstaculum inuenit. vnde causã subtractiõis gratiæ est non solũ ille qui ponit obstaculum gratiæ, sed etiã Deus qui suo iudicio gratiã non apponit. & per hũc modum Deus est causã excecationis aggrauatiõis aurium, & obdurationis cordis: quæ quidem distinguuntur secundũ effectus gratiæ, quæ & perficit intellectũ dono sapiẽtiæ, & affectũ emollit igne charitatis. Et quia ad cognitionem intellectus maxime deseruiunt duo sensus, s. visus & auditus, quorum vnus deseruit inuentioni, scilicet visus, alius disciplinæ, scilicet auditus. ideo quantum ad visum, ponitur excecatio: quantum ad auditum, aurium aggrauatio: quãtum ad affectum, obduratio.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod cum excecatio & induratio ex parte subtractiõis gratiæ sint quedã pœnæ, ex hac pte eis nõ fit deterior, sed deterior factus per culpã hæc incurrit, sicut & ceteras pœnas.

AD SECVNDVM dicendum, quod obiectio illa procedit de obduratione secundum quod est culpa.

AD TERTIVM dicendum, quod malitia est causã excecationis meritoria, sicut culpa est causã pœnæ. & hoc etiam modo diabolus excecãre dicitur, in quãtum inducit ad culpam.

ARTICVLVS IIII.

Verum excecatio & obduratio semper ordinentur ad salutem eius, qui excecatur & obduratur.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod excecatio & obduratio semper ordinentur ad salutem eius, qui excecatur & obduratur. Dicit enim Aug. in Ench. quod Deus cum sit summe bonus, nullo mō permitteret fieri aliquod malum, nisi posset ex quo libet malo elicere bonum: multo igitur magis ordinat ad bonum illud malum, cuius ipse est causã: sed excecationis & obdurationis Deus est causã, vt dictum est. ergo hæc ordinantur ad salutem eius qui excecatur, vel obduratur.

¶ 2 Præ. Sap. 1. dicitur, quod Deus non delectat in perditione impiorum: videretur autem in perditione eorum delectari, si eorum excecationem in bonũ eorum non conuerteret. sicut medicus videret delectari afflictione infirmi, si medicinã amarã, quã infirmo ppinar, ad eius sanitatem nõ ordinaret. ergo Deus excecationẽ conuertit in bonũ excecatorũ.

¶ 3 Præ. Deus non est personarum acceptor, vt dicitur Act. 10. Sed quorundã excecationẽ ordinat ad eorum salutem, sicut quorundã iudeorum, qui excecati sunt vt Christo non crederent, & nõ credẽtes occiderent, & postmodum cõpuncti conuerterunt, sicut de quibusdã legitur Act. 2. ut patet per Aug. in li. de quæstionibus Euãgelij, ergo Deus omnium excecationem conuertit in eorum salutem.

SED CONTRA. Non sunt faciendã mala, ut ueniant bona, ut dicitur Roman. 3. sed excecatio est malum. ergo Deus non excecãt aliquos propter eorum bonum.

RESPON. Dicendum, quod excecatio est quoddam præambulum ad peccatum. Peccatũ autem ad duo ordinatur, ad vnum quidem per se, scilicet ad damnationem: ad aliud autẽ ex diuina misericordia, vel prouidentia, scilicet ad sanationem, in quantum Deus permittit aliquos cadere in peccatum, ut peccatum suum agnoscentes, humilientur & conuertantur, sicut Aug. dicit in lib. de natura & gratia. unde & excecatio ex sui natura ordinatur ad damnationem eius, quod excecatur, propter quod ponitur etiã reprobationis effectus: sed ex diuina misericordia excecatio ad tempus, ordinatur medicinaliter ad salutem eorum qui excecantur. sed hæc misericordia, nõ omnibus impeditur excecatis, sed prædestinatis solum, quibus omnia cooperantur in bonum, sicut dicitur Ro. 8. Vnde quantum ad quosdam excecatio ordinatur ad sanationem, quantum autem ad alios ad damnationem, ut Aug. dicit in 3. de quæst. Euangelij.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod omnia mala, quæ Deus facit, vel permittit fieri, ordinatur in aliquod bonum, non tamẽ semper in bonum eius in quo est malum: sed quandoq; ad bonum alterius, vel etiam totius uniuersi. sicut culpã Tyrannorum ordinat in bonum Martyrum, & pœnam damnatorum ordinat ad gloriam iustitiæ suæ.

Ca. 11. circa prin. 10. 1.

Art. præc.

Libro 3. ex Matth. c. 14. in med. 10. 4.

Ex ca. 22. 23. & 28. 10. 7.

ex Mat. esp seu quæst. 14. 10. 4.

Ab

AD SECUNDVM dicendum, q̄ Deus non deletur in perditione hominum, quantum ad ipsam perditionem: sed ratione suae iustitiae, vel propter bonum, quod inde peruenit.

AD TERTIVM dicendum, q̄ hoc q̄ Deus aliquorum excacationem ordinat in eorum salutem, misericordiae est: quod autem excacatio aliorum ordinatur ad eorum damnationem, iustitiae est: quod autem misericordiam quibusdam impendit, & non omnibus, non facit personarum acceptionem in Deo, sicut in primo * dictum est.

AD QVARTVM dicendum, quod mala culpa non sunt facienda ut veniant bona: sed mala poena sunt inferenda propter bonum.

P. 3. ar. 5. ad 3.

Super Quael. 80. Articulum primum.

IN art. 1. q. 80. dubium occurrit circa propositionem in litera positam, scilicet, esse causam directe alicuius actus, non contingit nisi per hoc, quod proprium principium illius actus mouet ad agendum. Aut namque haec propositio intelligit absolute, ut sonat, in nihil est directe causa actus nisi &c. aut limitate ad actum alterius per materiam subiectam, de qua est sermo, causa scilicet extrinseca, q̄ homo peccet. Si primo modo, obstat illi illa maxima, Deus potest supplere vicem cause secundae. Si secundo modo, obstat litera, quae principium actus voluntarij, voluntatem scilicet ad agendum moueri subiungit non solum a Deo, sed a se. si enim de extrinseco tantum motore esset sermo in illa propositione, ipsammet non conueniretur sublimando.

Ad hoc dicitur, q̄ neutro modo propositio literae intelligit. Quae enim non intelligatur primo modo, patet ex hoc, q̄ nullu principium mere naturale esset causa directe actus proprii, eo q̄ nullu tale mouet se ipsum ad agendum. Si, n. ad causandū directe actū, exigitur qd moueat ad agendum principiu illius actus principiu, absq; vlla ambiguitate sequitur, q̄ nec calor sit directe causa calefaciendi, nec lux illuminandi, &c. Quod vero nec secundo modo intelligatur, ex ipsa sumptione patet: quamuis

Sup. q. 75. art. 3. & 3. q. 8. artic. 7. & Mal. q. 3. artic. 3. & 4. & quol. 3. artic. 8. corp. * Augu. 4. de Tri. cap. 12. circa princ. rom. 2. * ex lib. 1. c. 5. & li. 2. ca. 4. li. 2. cont. Iovin. no 106. a prin. 10. 3. * lib. 7. mor. eudemioru, cap. 18.

QVAESTIO LXXX.

De causa peccati ex parte diaboli, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de causa peccati ex parte diaboli.

ET CIRCA hoc quaeruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum diabolus sit directe causa peccati.

¶ Secundo, Vtrum diabolus inducat ad peccandum, interius persuadendo.

¶ Tercio, Vtrum possit necessitatem peccandi inducere.

¶ Quarto, Vtru oia peccata ex diaboli suggestione proueniāt.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum diabolus sit homini directe causa peccandi.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod diabolus sit homini directe causa peccandi. Peccatu enim directe in effectu consistit: sed * Augu. dicit 4. de Trinita. q̄ diabolus suae societati malignos affectus inspirat. Et Beda † super Act. dicit, q̄ diabolus aiam in affectu malitiae trahit. & * Isid. dicit in libr. de summo occultis cupiditatibus replet. ergo diabolus directe est causa peccati.

¶ 2. Praet. † Hiero. dicit, q̄ sicut Deus est perfectior boni, ita diabolus est perfectior mali: sed Deus est directe causa bonorum nostrorum. ergo diabolus est directe causa peccatoru nostroru.

¶ 3. Praet. * Philos. dicit in quoda. c. Ethicae Eudemicae, q̄ oportet esse quoddam principiu extrinsecum humani consilij: consilium autem humanum non solum est de bonis, sed etia de malis. ergo sicut Deus mouet ad consiliu bonum, & per hoc directe est causa boni: ita diabolus mouet hominem ad consiliu malum, & per hoc sequitur, q̄ dia-

bolus directe sit causa peccati. SED CONTRA est, qd * Augu. probat in 1. & 3. de lib. arb. q̄ nulla alia re fit mens hominis serua libidinis, nisi propria voluntate: sed homo non fit seruus libidinis nisi per peccatu. ergo causa peccati non potest esse diabolus, sed sola propria voluntas.

RESPON. Dicendum, q̄ peccatu actus quida est. unde hoc modo potest esse aliquid directe causa peccati, per quem modū aliquis directe est causa alicuius actus: qd quidem non contingit nisi per hoc, q̄ propriu principiu illius actus mouet ad agendum. Propriū aut principiu actus peccati est voluntas, quia omne peccatu est voluntarium. unde nihil potest esse directe causa peccati, nisi qd potest mouere voluntatem ad agendum. Voluntas autem, sicut * supra dictum est, a duobus moueri potest. Vno modo ab obiecto, sicut dicitur, q̄ appetibile apprehensum mouet appetitu. Alio modo ab eo, qd interi⁹ inclinatur voluntate ad volendum. hoc aut non est nisi vel ipsa voluntas, vel Deus, ut * supra ostensum est. Deus autem non potest esse causa peccati, ut * dictum est. Relinquitur ergo q̄ ex hac parte sola voluntas hominis sit directe causa peccati eius. Ex parte autem obiecti potest intelligi, q̄ aliquis moueat voluntatem simpliciter. Vno modo, ipsum obiectu propositu, sicut dicimus q̄ cibis excitat desiderium hominis ad comedendu. Alio modo, ille qui proponit, vel offert homini obiectum. Tertio modo, ille qui persuadet obiectum propositum habere ratione boni, quia & hic aliquo modo proponit proprium obiectum voluntati, quod est rationis bonum veru, uel apparens. Primo igitur modo res sensibiles exterius apparentes mouent voluntate hominis ad peccandum: secundo autem & tertio modo uel diabolus, uel et homo potest incitare ad peccandum, uel offeredo aliquid appetibile sensui, uel persuadendo rationi. Sed nullo istorum trium modoru potest aliquid esse directa causa peccati: quia voluntas non ex necessitate mouetur ab aliquo obiecto, nisi ab ultimo fine, ut * supra dictum est: unde non est sufficiens causa peccati, neq; res exterius oblata, neque ille qui eam proponit, neque ille qui persuadet. unde sequitur, q̄ diabolus non sit causa peccati directe, uel suffi-

namque dicitur... tatem doctrine... author et volun... moueri a se. Si... maliter concup... re cōspicitur... bit, q̄ est uera... malis sublim... p hoc oportet... re ppositio... ne esse ad cau... tus, & extra... sic est. Intend... tur author, q̄ ad... directe causam... qui est alicuius... siue illud aliq... idem, siue dicit... a causa, exig... causa propriu... cipium illius... moueat ad ag... ita quod in hac... positione duo... neur. Alterum... supportur, sed... actum existere... nus principiu... tui, & per hoc... duntur omnia... pia propria ad... naturalis, q̄ an... litem. Alterum... dicitur, q̄ dicit... quiritur ad ell... sam directe al... stetur ab aliquo... cipio execution... cimus, q̄ exigui... moueat illud... priu ad agendu... hoc fit sicut... principio execu... sine diuersum... igitur sensus... tionis, quod p... positio, q̄ ad h... cuius principiu... cipiantis ipsem... cimus, ut calet... facit, oculus u... voluntas uult, &... iusmodi, ad hoc... aliquid sine idem... ue diuersum. Et... directe calefactio... uisionis, volunt... lus ultra illud... cipium non ab... sed inquantu... sa executionis, op... q̄ moueat p... illud exequet... du. Et huc sensu... signant uerba... ly, alicuius non... alicuius cadit... ly actus, sed ca... pra subiectu... cipium: ac si dicit... Actus q̄ est actus... & per hoc h... obiectiones, n... nalia principia... dantur a direct... salitate execu... ctus, nec oportet... diuina aliquid... oportet. n. in p... fat actu mou... moueat ad ag... nus act⁹ q̄ esse... posset sine...